

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף ז

אנא לא שמיעא לי: אני לא שמעתי את דברי רבה בר חנה הנ"ל אך קיימתי זאת מסברא.

קושיא: והאכילוהו **סלקא דעתך**: האם יתכן שהאכילו אותו את האיסור הגדול? והרי אפילו בהמתן של צדיקים הקב"ה לא מביא להם תקלה, כמו חמורו של רבי פנחס בן יאיר שנתנו לו לאכול שעורים של 'דמאי' והוא לא הסכים לאכול. כל שכן שהקב"ה שומר על הצדיקים בעצמם שלא יכשלו?

אלא הכוונה שהעבדים שלו רצו להאכיל אותו את האיסור. כי נאבד להם אבר אחד מבהמה שנשחטה, ומרוב פחד מרבי חנינא בן גמליאל הם תלשו אבר מבהמה חיה והביאו לו אותה בלא שישים לב שהוא אוכל 'אבר מן החי', אך לבסוף הקב"ה הציל אותו ונתברר הדבר.

בני אדם העומדים עלי: כלומר מציקים לי בחירופים וגידופים (והיה זה אדם בשם 'גניבא' כדלהלן), ויש לי כח להלשין עליהם למלכות הגויים, האם מותר לי לעשות זאת?

שרטט וכתב ליה: כי אסור לכתוב שלושה מילים מפסוק בלא שרטוט.

שלח ליה קא מצערי לי וכו': חזר ושלח מר עוקבא: הם מצערים אותי ביותר ואיני יכול לעמוד בכך. שלח לו רבי אלעזר פסוק שמתפרש כך: תלמד תורה ביום ובליל והם יכלו מאליהם. [תוס' מביא פי' נוסף: תתפלל עליהם בבוקר ובערב לה' שיטפל בהם. תוס' מציין שאין כאן איסור 'המוסר דינו לשמים' משום שלא היתה לו אפשרות לעשות דין בארץ]. ובעקבות כך שיצאו הדברים מפי רבי אלעזר מיד תפסו את 'גניבא' שציער את מר עוקבא וכלאו אותו להוצאה להורג.

[את הפסוק הזה שלח רבי אלעזר בעל פה -בן יהודה. וזה גרם שיתפסו את גניבא כי קללתו ודיבורו של תלמיד חכם עושה רושם -עיון יעקב].

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatlada18@gmail.com

052-342-4473

זמרא מנלן דאסיר: מניין שאסור לשורר בבית המשתאות?

קושיא: ולישלח להו מהכא 'בשיר לא ישתו יין וכו': מדוע הוא לא הביא את הפסוק הזה שמדבר במפורש על שתיית יין בשירה? והתשובה שמהפסוק הזה היינו לומדים רק על שירה בכלי, אבל מהפסוק שמדבר על 'שמחה' לומדים שאפילו שמחה על ידי שירה בפה אסורה בבית המשתה.

מתוותא דארץ ישראל קחשיב: הפסוק מדבר על מקומות בארץ ישראל. אמר לו: וכי אני לא יודע שהפסוק בפשוטו מדבר על מקומות? אלא אני רוצה לומר לך מה דרש בפסוק הזה רב גביהא ממקום שנקרא 'ארגיזא', שהוא דרש את שמות הללו בלשון 'קנאה', 'דומיה', ו'שוכן עדי עד'.

אמר ליה אלא מעתה: שאל אותו רב אשי מה תדרוש בפסוק נוסף המובא שם, שמדבר על מקומות בארץ ישראל והם 'צקלג ומדמנה וסנסנה'? אמר לו רב הונא בר נתן: אם היה כאן רב גביהא הוא היה אומר לך. אמנם רב אחא דרש את הפסוק הזה:

צעקת לגימא: שחבירו גוזל את ממונו ואת מחייתו.

כלילא: עטרה שעושים לחתן מכסף, זהב, או וורדים והדסים.

בפולמוס של אספיינוס: במלחמת צבא אספיינוס על ירושלים גזרו לאסור עטרות חתנים, ושימוש בחתונה בכלי נגינה 'אירוס' (הדומה ל'תוף מרים'. כלי זה עושה שמחה יתירה - מאיר).

אדהכי קם רב הונא לאיפנויי: בתוך כך קם רב הונא להתפנות. רב חסדא שהיה תלמידו של רב הונא לא ההין לדבר בפני רבו, אך כאשר הוא יצא הוא אמר לריש גלותא שיש מקור בפסוק לכך.

וכי מה ענין מצנפת: מה השייכות בין מצנפת של כהן גדול לעטרה של חתנים?

אדהכי אתא רב הונא: בתוך כך חזר רב הונא ושמע את דברי רב חסדא. נשבע רב הונא שהאיסור של עטרות חתנים הוא מדרבנן, והפסוק מדבר על 'עטרה של מלך' והקשר בין המצנפת לעטרה הוא שתתבטל הכהונה וילקח המלך צדקיהו בגלות. אלא 'חסדא' שמך והדברים שאמרת נאים וחסודים ונרמזים בפסוק.

(המשך בדף הבא ↓)

דהוה גדיל כלילתא: מר בר רב אשי היה שוזר עטרה לבתו הכלה.

א"ל דומיא דכהן גדול: הגזירה היא רק על הגברים הדומים לכהן גדול שנרמז בפסוק הנ"ל.

מאי 'זאת לא זאת': מה הביאור של מילים אלו שבפסוק הנ"ל?

אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמים: 'אם שְׁלָמִים' מלשון נשלמו ונגמרו המזונות, 'וְכֵן' כל שכן אם המזונות 'רַבִּים' - יגזוז מנכסיו לצדקה 'וְכֵן נִגְזַז' ואז 'וְעָכָר' הוא יעבור וינצל מגהינום. 'וְעָנְתָךְ' ואפילו עני יתרום צדקה מהצדקה שהוא מקבל, ואז 'לא אֶעֱנֶךָ עוֹד' הוא לא יהיה יותר עני ויזכה לעשירות.

*

למדנו במשנה: מעכו לצפון נחשב כח"ל, ועכו עצמה נחשבת כצפון כלומר כח"ל.

למימרא: משמע שעכו היא הקצה הצפוני ביותר של ארץ ישראל.

היה מהלך מעכו לכזיב: הגמרא מבינה מדברי הברייתא שעכו נמצאת בצפון מזרח הארץ, ולכן ההולך מעכו לכזיב שהיא צפונית יותר מעכו - השטח שמצד מזרח שלו הוא חו"ל, אלא אם כן במיקום מסויים בדרך יבוא אדם בקיא שיאמר שהדרך מתעקמת ונכנסת לתוך ארץ ישראל. ואילו השטח שמשמאלו הוא ארץ ישראל, אלא אם כן יבוא אדם בקיא ויאמר שבמיקום מסויים הדרך מתעקמת לתוך חו"ל. מכאן מוכח שכזיב היא הנקודה הצפונית ביותר (או 'לבלבו') ולא עכו?

תירוץ: רצועה נפקא: עכו היא קצה ארץ ישראל, מלבד רצועה צרה שממשיכה מהארץ לכזיב.

קושיא: ויהיב תנא סימנא הכי: וכי האם התנא טורח ונותן סימנים לרצועה צרה (מימינו למזרח וכו' ומשמאלו וכו')?

תירוץ: אין, קרא נמי יהיב סימנא: מצינו שגם הפסוק נותן סימן לרצועה צרה. בפסוק נאמר שהעיר שילה ממקומת צפונה לעיר בית אל, ודרומית לעיר לבונה (כלומר בין בית אל ללבונה). והיא "מִזְרְחָהּ הַשֶּׁמֶשׁ לְמִסְלָהּ הָעֹלָה מִבֵּית אֵל שְׁכֶמָה וּמִנֶּגֶב לְלִבְנָה" כלומר שילה נמצאת מזרחית לדרך העולה מבית אל לכיוון שכם. מוכח שמסילת דרך חשובה לפסוק שהוא מציין את הסימנים שלה - כלומר היכן ממוקמת שילה בסמוך אליה.

*

תנא חדא המביא גט בספינה: בברייתא אחת נאמר שהכותב גט בספינה השטה בנהר שבארץ ישראל – נחשב כמביא את הגט בארץ ואינו צריך לומר בפ"נ ובפ"נ. ואילו בברייתא אחרת כתוב שהנהר נחשב כחו"ל וממילא הרי הוא כמביא את הגט מחו"ל. סתירה!

עפר חו"ל הבא בספינה לארץ: מילאו ספינה בעפר מחו"ל והביאו את הספינה לארץ, וזרעו בו ירקות, וצמחו הירקות בספינה השטה בנהר שבארץ ישראל – יש לירקות דין גדולי ארץ ישראל החייבים במעשרות ובשביעית. מדובר בספינה העשויה מחרס שדינה כ'עציץ נקוב' היונק מהקרקע, ולכן היא אינה חוצצת בין הקרקע לעפר.

לדעת רבנן אפילו אם הספינה שטה בגובה המים – המים אינם חוצצים בין הקרקע לעפר והגידולים יונקים מהקרקע. אבל לדעת רבי יהודה דוקא כאשר הספינה שטה במים רדודים שאז היא 'גוששת' ונוגעת בקרקע הגידולים יונקים מהקרקע, אבל אם היא אינה גוששת הגידולים נחשבים כגידולי חו"ל. (גם אם היה העפר מארץ ישראל היו נחשבים הגידולים כחו"ל כי אינם יונקים מהקרקע).

לפי זה אין סתירה בין שתי הברייתות לענין גט. בשתיהן מדובר בספינה שאינה גוששת. אלא שהברייתא הסוברת שהגט נחשב כנכתב בחו"ל – סוברת כדעת רבי יהודה שספינה שאינה גוששת נחשבת כחו"ל, ואילו הברייתא הסוברת שנחשב כארץ ישראל – סוברת כרבנן שהספינה נחשבת כארץ ישראל.

אמר אביי: תירוצ' נוסף על הסתירה בין הברייתות בגט: שתי הברייתות סוברות כרבי יהודה, אלא שבברייתא אחת מדובר שהספינה גוששת וממילא היא נחשבת כמחוברת לקרקע והגט שנכתב בה נחשב כנכתב בארץ, ואילו בברייתא השניה מדובר שהספינה אינה גוששת ולכן הגט שנכתב בה נחשב כנכתב בחו"ל.

מושגים בדר

גניבא: היה חכם בימות הגמרא וזהותו מוטלת בספק, האם היה אדם גדול או איש רע מעללים. בסוגייתנו נראה שהוא היה איש רע, אמנם בכמה מקומות במרחבי הש"ס מביאים גדולי האמוראים מימרות בשמו (כגון ברכות כז ע"א רב איקלע לבי גניבא, וכן חולין מד ע"א אמר רבינא אמר גניבא משמיה דרב, ועוד) ומזה נראה שהוא היה תלמיד חכם מפורסם. ולמען האמת כבר בתקופתם נחלקו החכמים בקשר לזהותו. וכך מצינו בגמ' לקמן (סב ע"א) שפעם אחת ישבו רב הונא ורב יהודה וראו את גניבא מגיע מרחוק ואחד אמר שיש לעמוד מלפניו כי הוא בן תורה ואחד אמר שאין לעמוד לפניו כי הוא בעל מחלוקת וחולק על החכמים ומצער אותם. (להרחבה ראה סדר הדורות תנאים ואמוראים אות ג).

שירטוט: מדרש רבה (ויקרא פרשה יט) "קווצותיו תלתלים" מפרש המדרש זה הסירגול. פי' השרטוט. שע"י השירטוט אין השורות מכולבלות כמו הקבוצות של התלתלים האסופות וקושרות כל אחת לעצמה (המדרש דורש "קווצות" מלשון קבוצות דהיינו כאדם שאוסף את שעריו לקבוצות קבוצות ולא מניח לו להשאר מכולגן ומפוזר).

עיקר דין שירטוט נאמר לעניין כתיבת מזוזה וספרי תורה (לעניין תפילין נחלקו הפוסקים האם צריכים שירטוט) כדי שיהיו כל הקריאות שבקודש מסודרות על אופניהם ולא יתערבבו השיטות ויתבלבלו הקריאות. וכאן חכמים הרחיבו והצריכו בכל כתיבת פסוקים מהתנ"ך שרטוט והוא משום גדר וסייג שלא יבואו לכתוב גם בסת"ם (ראה מאירי).

הראשונים הביאו כמה התרים לכתוב בלא שירטוט. י"א שכל האיסור הוא דווקא בכתב אשורית וי"א שאם שירטט שורה הראשונה אין צריך שירטוט בשאר שורות י"א שכל האיסור הוא רק בכותב פסוק דרך דרשה אבל בכותב מכתב ומוסף בו פסוקים לתפארת המליצה וכדו' אין איסור.